

EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

Skånes Universitetssjukhus

Klinik

Psykatri

Specialitet

2024-09-23 – 2024-09-25

Datum

Lund

Ort

Maria Nilsson Markhed och Elina Sarasalo

Inspektörer

SOSFS 2015:8

Föreskrift

Styrkor

- ST-läkarna trivs och upplever att de har ett gott utbildningsklimat med kollegialt stöd.
- Engagerad och ambitiös ST-studierektor.
- Det genomförs handledarträffar/utbildningar flera gånger per år.
- Det finns rutiner för interna granskningar mellan de externa granskningarna.
- En digitaliserad IUP har nyligen introducerats och upplevs av många som värdefull.
- Regelbundna journal clubs.
- God tillgång till disputerade handledare.
- Moderna och ändamålsenliga lokaler som inhyser i stort sett all psykiatri, vilket möjliggör nära kontakter.

Svagheter

- Systematisk återkoppling och handledning i ledarskaps- och handledarkompetens brister.
- ST-läkarnas kompetens i undervisning bedöms ej på ett systematiskt sätt med återkoppling och handledning.
- Det råder brist på specialister på några öppenvårdsmottagningar vilket har lett till brist i kontinuitet i handledning. Detta har också inneburit att ST-läkare med kort varsel har fått byta arbetsenhet.
- Då det på vissa mottagningar råder brist på specialister har man försökt lösa problemet genom tidsbokning av handledning med specialister från andra enheter vilket av ST-läkarna upplevs som otillfredsställande.
- Det är sällan som ST-läkare och huvudhandledare tjänstgör på samma enhet.
- Bristen på egna datorer upplevs som problematisk när de arbetar med uppgifter som ej är patientrelaterade.
- Möjlighet att ta ut tid för självstudier varierar pga av arbetsbelastning.
- Den digitaliserade IUP'n är ambitiöst uppbyggd men upplevs inte av alla som helt användarvänlig.
- Sökbarheten i de IT-baserade kliniska beslutsstöden upplevs som något svårnavigerade.
- ST-läkarna bereds för närvarande ej möjlighet att auskultera hos chefer och ledare inom organisationen.
- Det framkommer att en del ST-läkare och huvudhandledare upplever att de tvingas förlägga handledningen utanför ordinarie arbetstid.

Förbättringspotential

- För att möjliggöra systematisk återkoppling och handledning av kompetenserna ledarskap och handledning, kan ST läkarna t.ex. placeras på akutmottagningen dagtid under en period, med fast klinisk handledare. Skattnings instrumentet MCTQ (Maastricht Clinical Teaching Questionnaire) kan vara användbart.
- Systematisera utvärdering och handledning av kompetenserna ledarskap och handledning.
- Planera så att ST-läkare och huvudhandledare tjänstgör en period på samma enhet.
- Det finns ett intresse från såväl ST-läkarna som huvudhandledarna att införa utvärdering av handledarskap.
- Utveckla tillämpning av ett vetenskapligt synsätt i klinisk praxis.
- Skapa forum för redovisning av vetenskapligt respektive kvalitets- och patientsäkerhetsarbetet t.e.x. i samband med gemensamma läkarmöten, inför ledningsgrupp, specialitetsföreningens kongress inklusive STP. FoU enheten kan vara behjälplig.
- Säkerställa att samtliga ST-läkare får introduktion tidigt i tjänstgöringen. I introduktionen bör bl.a. biblioteksinformation ingå.
- Inom ramen för handledarutbildning återkommande kommunicera handledaruppdragets innehåll.
- För att tydliggöra vikten av ett gott handledarskap behöver uppdragets status höjas och likställas med övrig verksamhet. Man kan t.ex. ta hjälp av kompetens från pedagogisk institution.
- Handledningstillfällen för ST-läkare och huvudhandledare bör schemaläggas på arbetstid.
- Tydliggöra ST-läkarnas rätt till självstudier även vid hög arbetsbelastning.
- Tillskapa möjlighet för ST-läkare att auskultera hos chefer och ledningsgrupp.
- Enheter som inte kan erbjuda adekvat bemanning och handledning utgör inte en god lärandemiljö och bör därför inte användas som ST-placering.
- Det finns en god struktur för ST-utbildningen men viss delar behöver implementeras på ett systematiskt sätt.

STRUKTUR

A Verksamheten

Psykiatriska kliniken i Lund har upptagningsområde Lund samt sju övriga närliggande kommuner för heldygnsvård. Det finns sju vårdavdelningar med sammanlagd 82 vårdplatser. En av avdelningarna planeras för avancerat psykiatrisk vård i hemmet, övriga vårdavdelningar har inriktning psykos, allmänpsykiatri, beroende, ätstörningar samt brukarstyrda inläggningar vid självskadebeteende. Upptagningsområde för öppenvård är halva Lund (andra halvan betjänas av privatvårdgivare) samt fem övriga närliggande kommuner. Ett mobil-team finns. Öppenvården har särskilda mottagningar för allmänpsykiatri, psykos, ätstörningar, könsidentitets störningar, ADHD, EIPS, ECT och beroende. I verksamheten finns 41 specialister varav sju är disputerade och 18 är handledare. Det finns 28 ST-läkare. Kliniken är forskningsaktiv. Psykiatrin utgör en egen förvaltning tillsammans med habilitering och hjälpmedel. Sedan 2016 råder det hyrläkarstopp.

Föreskrift

Den vårdgivare som tar emot läkare för specialiseringstjänstgöring ska ansvara för att det finns förutsättningar för att genomföra sådan tjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Det finns skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur verksamhetens specialiseringstjänstgöring ska genomföras.
- Vårdgivaren tillhandahåller skriftliga riktlinjer för hur bedömning av ST-läkarens kompetens ska göras.
- Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

Kvalitetsindikator

- Det finns rutiner som, utöver extern granskning, anger hur kvaliteten i ST-utbildningen kontinuerligt ska utvärderas och säkerställas.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

B Medarbetarstab och interna kompetenser

Inom verksamheten finns 41 specialister varav sju är disputerade och 18 har handledaruppdrag. Det finns 28 ST-läkare. Antalet anställda specialister speglar dock inte den kliniska verkligheten efter som flera är forskningsengagerade och det förekommer också långtidssjukskrivning. Det uppstår därmed en relativ brist på specialister framför allt inom vissa öppenvårdsenheter vilket leder till att ST-läkarna kan flyttas med kort varsel vilket inverkar på den individuella utbildningsplanen IUP. Det saknas nyckeltal för antal specialister inom verksamheten.

Föreskrift

- Den huvudansvariga handledaren har ett bevis om specialistkompetens i avsedd specialitet.
- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- Övriga handledare är legitimerade läkare med relevant specialistkompetens.
- Det finns tillgång till specialistkompetent studierektor, som har genomgått handledarutbildning.
- Det finns tillgång till handledare i en omfattning som motsvarar behovet av handledning.
- Det finns tillgång till medarbetare som kan ge nödvändiga instruktioner.

Allmänna råd

- Studierektor har relevant specialistkompetens.

Kvalitetsindikator

- Det finns generella skriftliga instruktioner för hur handledningen av ST-läkare ska gå till.
- Handledarna ges minst en gång per år möjlighet till utbildning/uppdatering/kompetensutveckling inom området.
- Det finns skriftlig uppdragsbeskrivning för studierektorn.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

C Lokaler och utrustning

Psykiatri i Lund finns i moderna, ljusa och luftiga lokaler. Slutenvård och de flesta öppenvårdsmottagningar finns under samma tak vilket ger en geografisk närhet. Lunds Universitets klinik ligger ca. en kilometer bort.

Föreskrift

Den vårdgivare som tar emot läkare för specialiseringstjänstgöring ska ansvara för att det finns förutsättningar för att genomföra sådan tjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket enligt SPUR-modellen innebär att:

- Utrustning för diagnostik, utredning och behandling är adekvat.
- Utrustning för mottagningsverksamhet, möten och behandlingskonferens på distans är adekvat.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.
- Det finns tillgång till relevanta IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas samt stöd från bibliotek eller FoU-enhet under hela specialiseringstjänstgöringen.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

PROCESS

D Tjänstgöringens upplägg

Det finns skriftliga riktlinjer hur målbeskrivningen skall tolkas med anvisningar för tjänstgöringens upplägg vilket tillämpas vid upprättandet av IUP. Frekvens av jourtjänstgöring är ca 3/månad företrädesvis kvällar, nätter och helger.

Föreskrift

Den vårdgivare som tar emot läkare för specialiseringstjänstgöring ska ansvara för att det finns förutsättningar för att genomföra sådan tjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket enligt SPUR-modellen innebär att:

- Verksamheten tillhandahåller skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas, samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg. Dessa ska vara kända och användas.
- Jourtjänstgöring/beredskap utgör en adekvat del av tjänstgöringen.
- Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjlighet att uppnå målen i målbeskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Föreskrift

- Verksamhetschefen på det tjänstgöringsställe där en ST-läkare genomför sin huvudsakliga tjänstgöring har det övergripande ansvaret för ST-läkarens ST-utbildning.
- Den ansvariga verksamhetschefen ansvarar för att det för varje ST-läkare tas fram ett individuellt utbildningsprogram och att det för varje ST-läkare utses en huvudansvarig handledare.
- Varje ST-läkare har ett utbildningsprogram som utgår från målbeskrivningen och som omfattar de utbildningsaktiviteter som behövs för att uppfylla kompetenskraven i målbeskrivningen.
- Utbildningsprogrammet följs upp regelbundet och revideras vid behov.
- Studierektorn samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildningsaktiviteter.

Allmänna råd

- Studierektorn är en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- I studierektorns arbetsuppgifter ingår att ansvara för att utarbeta introduktionsprogram för ST-läkarna.
- Studierektorn tar del av kompetensbedömningarna.

Kvalitetsindikator

- Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- Leg läkare som arbetar vid enheten med sikte på ST och som avslutat sin BT och/eller BT-läkare som påbörjat sin ST med BT vid enheten har tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning i enlighet med ST.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

E Handledning och kompetensbedömning

Samtliga ST-läkare har IUP och uppföljning sker kontinuerligt. Samtliga ST-läkare har handledarutbildade specialister som huvudhandledare. Det finns tillgång till handledare i varje del av tjänstgöringen men på vissa enheter brister kontinuiteten vilket försämrar utbildningsklimatet för så väl ST-läkare som handledare. Huvudhandledarens bedömning av ST-läkarens progression varierar högst avsevärd som att se sin roll som huvudhandledare enbart som ett allmänt stöd till att vara en aktiv och framåt syftande handledare.

Föreskrift

- Varje ST-läkare ges kontinuerligt handledning i form av stöd och vägledning med utgångspunkt i det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST-läkare.
- Varje ST-läkare har tillgång till en handledare för varje del av tjänstgöringen.
- Den huvudansvariga handledaren bedömer ST-läkarens kompetensutveckling kontinuerligt, med utgångspunkt i målbeskrivningen för specialiteten och det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns fastställda rutiner för bedömningar av ST-läkarens kompetens.
- Verksamheten har rutiner för hur den kontinuerliga bedömningen dokumenteras (För ST enligt 2015:8 är verksamhetschef ansvarig enligt ovan)

Allmänna råd

- ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner, samt återkoppling från de som har gett instruktionerna.
- Handledningen är inplanerad i den ordinarie tjänstgöringen för huvudansvarig handledare och ST-läkare.
- Den huvudansvariga handledaren tjänstgör vid det tjänstgöringsställe där ST-läkaren genomför sin huvudsakliga specialiseringstjänstgöring. Om så inte är fallet ska vårdgivaren på något annat sätt säkerställa att huvudhandledaren är tillgänglig för handledning och även i övrigt har förutsättningar att utföra sitt uppdrag.
- Varje handledare har genomgått handledarutbildning som tillgodoser kraven enligt föreskriften.
- Om det finns en risk för att en ST-läkare inte kommer att uppfylla kompetenskraven bör det leda till en åtgärdsplan. En åtgärdsplan bör omfatta justeringar i det individuella utbildningsprogrammet, förändringar i vårdgivarens utbildningsinsatser eller tydligare krav på ST-läkarens insatser.
- Ändamålsenliga metoder används för bedömningar av ST-läkarens kompetens.
- Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarnas sidoutbildning följs upp.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

F Teoretisk utbildning

Det finns goda förutsättningar för så väl intern- som externutbildning.

Föreskrift

Den vårdgivare som tar emot läkare för specialiseringstjänstgöring ska ansvara för att det finns förutsättningar för att genomföra sådan tjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket enligt SPUR-modellen innebär att:

- Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen och individuella utbildningsprogrammet.
- ST-läkarna genomgår den utbildning som planerats i enlighet med målbeskrivningen och det individuella utbildningsprogrammet.

Allmänna råd

- Det individuella utbildningsprogrammet innehåller planerade interna utbildningsaktiviteter.
- Det individuella utbildningsprogrammet innehåller planerade externa utbildningsaktiviteter.
- Det individuella utbildningsprogrammet innehåller planerad tid för självstudier.

Kvalitetsindikator

- Den teoretiska interna utbildningen är systematiskt uppbyggd med koppling till Socialstyrelsens delmål.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

G Medicinsk vetenskap och systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete

Det finns flera disputerade specialister och forskningsaktiva ST-läkare. Tillgång till handledare i samband med arbete enligt vetenskapliga principer är god.

Doktorandprogram finns. Tillgången på interna och externa utbildningstillfällen för att uppnå ett vetenskapligt synsätt är god. Tillämpningen av ett vetenskapligt synsätt varierar i de kliniska arbetet, delvis beroende på handledning.

Föreskrift

- ST-läkarens kompetens inom medicinsk vetenskap bedöms utifrån kunskap kring vetenskapliga metoder och forskningsetiska principer.
- ST-läkaren bedöms utifrån förmågan att kunna kritiskt granska och värdera vetenskaplig information, samt i sitt arbete ta ansvar för att omsätta och tillämpa denna kunskap.
- ST-läkaren deltar i systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete i sådan utsträckning att förutsättningar för delmåluppfyllelse föreligger.
- Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- Det finns goda förutsättningar för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- Det finns goda förutsättningar för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.

Allmänna råd

- ST-läkaren ges möjlighet till utbildning inom patientsäkerhetsarbete och systematiskt kvalitetsarbete.

Kvalitetsindikatorer

- Under det senaste året har av ST-läkare genomförda arbeten publicerats och/eller presenterats (av ST-läkaren) vid vetenskapliga/professionella sammankomster.
- Det finns tillgång till ett välfungerande doktorandprogram.
- Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

ST-läkarna får regelbundet utöva ledarskap i klinisk praxis. De bedöms kontinuerligt bl.a. med 360 graders evaluering. De kommunikativa kompetensen tränas bl.a. inom ramen för psykoterapiutbildning. De har goda möjligheter för att träna undervisning men systematisk feedback och handledning brister. Det samma gäller för handledning.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan, se bilaga. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

- ST-läkaren ges förutsättningar att kontinuerligt utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren bedöms kontinuerligt i medicinskt ledarskap och multiprofessionellt samarbete och återkoppling sker.
- ST-läkaren genomgår utbildning i hälso- och sjukvårdens förutsättningar i enlighet med målbeskrivning.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- ST-läkaren bereds möjlighet att planera och genomföra undervisning.
- ST-läkarens kompetens i undervisning bedöms fortlöpande och återkoppling sker kontinuerligt.
- ST-läkaren bereds möjlighet att handleda medarbetare och studenter.
- ST-läkarens kompetens i handledning bedöms fortlöpande och återkoppling sker kontinuerligt.

Allmänna råd

- ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att delta i reflektion i grupp i enlighet med målbeskrivningen.

Kvalitetsindikatorer

- Det finns möjlighet att auskultera hos chefer och ledare inom organisationen.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

HANDLINGSPLAN

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med följande handlingsplan.

H. Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

ST-läkarens kompetens i undervisning bedöms fortlöpande och återkoppling sker kontinuerligt.

Planerad åtgärd

Var ST-läkare håller under sin ST i åtminstone 2 st journalclubs och jag planerar nu att närvara på dessa för att ge återkoppling på deras presentation. Utöver detta håller de ca 2-3 gånger under sin ST i s k tisdagsfall, där de presenterar ett patientfall eller någon studie för läkare på kliniken. Jag kommer be deras huvudhandledare närvara på dessa för att ge återkoppling. Det finns ett bedömningsinstrument för detta: "Mall för återkoppling efter presentation" vilket jag tänker ska användas för syftet. Utöver detta finns det fler tillfällen för resp ST-läkare men inget som alla går igenom systematiskt.

Datum när åtgärden ska vara genomförd

Detta kommer ske successivt för ST-läkarna men start för förändringen jan - 25.

Ansvarig för genomförandet

Sara Ejlertsen

Datum för uppföljning

jan -26

Ansvarig för uppföljningen

Sara Ejlertsen

H. Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

ST-läkarens kompetens i handledning bedöms fortlöpande och återkoppling sker kontinuerligt.

Planerad åtgärd

Var ST-läkare får i ansvar att när de handleder en student eller AT/BT-läkare lämna ut MCTQ-formulär för återkoppling och sedan ta upp detta i handledning med sin huvudhandledare för att diskutera återkopplingen och få handledning i handledning. Därutöver kommer jag be öl på slutenvårdsavdelning och akuten att ihop med ST-läkaren hitta tid för att observera och ge återkoppling på när ST-läkaren handleder. Ansvaret för att få detta att hända läggs även på ST-läkaren själv. ST-läkare, öl och huvudhandledare informeras om detta via mail, men också på kommande APT och handledarträff.

Datum när åtgärden ska vara genomförd

mars -25

Ansvarig för genomförandet

Sara Ejlertsen (ihop med ST-läkare och huvudhandledare)

Datum för uppföljning

jan -26

Ansvarig för uppföljningen

Sara Ejlertsen